

การหาเสียงฉบับโมเดลญี่ปุ่น

โชคสุข กรกิตติชัย

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

เมื่อพูดถึงการเลือกตั้งไม่ว่าประเทศไทย หรือต่างประเทศ การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีหลากหลายรูปแบบ และสิ่งที่เห็นกันบ่อย ๆ ก็คือ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น ใบปลิว แผ่นพับ รวมไปถึงป้าย โปสเตอร์หาเสียง และแน่นอนว่า โดยส่วนใหญ่แล้ว ป้ายหาเสียงเหล่านั้น มักจะเป็นภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้ง สำหรับในการหาเสียงฉบับ “โมเดลญี่ปุ่น” นั้น ทางคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) จะเป็นผู้กำหนดสถานที่กลางในการติดรูป และประวัติผู้สมัคร ส่วนการหาเสียงของผู้สมัครนั้น อนุญาตให้มีรถเสียงได้ 1 คัน และมีผู้ติดตามได้ 5 คน พร้อมไมโครโฟน 1 ชุด และต้องไปหาเสียงด้วยตัวเอง ระบบนี้จะไม่มีการหาเสียงที่วุ่นวาย ไม่ต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมาก เป็นการสร้างความเท่าเทียมให้ผู้สมัครซึ่งเสียค่าใช้จ่ายการเลือกตั้งน้อยที่สุด ไม่ต้องมีการแห่ หรือจัดเวทีปราศรัย หรือใช้หวัคะแนนเคาะตามประตูบ้าน สำหรับประเทศไทย อยู่ในระหว่างการจัดเตรียมทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. โดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เพื่อเสนอให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) พิจารณาต่อไป ดังนั้น การหาเสียงฉบับโมเดลญี่ปุ่น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจในขณะนี้ ผู้ศึกษาจึงขอเสนอความแตกต่างของการเลือกตั้งในประเทศญี่ปุ่น กับประเทศไทย ซึ่งสรุปประเด็นเป็นตารางได้ดังนี้

ประเด็น	ประเทศไทย	ญี่ปุ่น
1. เวลาเลือกตั้ง	ตั้งแต่ 8 โมงเช้า ถึง บ่าย 3 โมง (รวม 7 ชั่วโมง)	ตั้งแต่ 7 โมงเช้า ถึง 2 ทุ่ม (รวม 13 ชั่วโมง) และรู้ผลการเลือกตั้ง ประมาณ 4 ทุ่ม (เลือกตั้งญี่ปุ่น, ม.ป.ป.)
2. ผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง	จะต้องมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิลงคะแนนต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้ว เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วัน นับถึงวันเลือกตั้ง (ตามรัฐธรรมนูญปี 2550)	จะต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป การเลือกตั้งในแต่ละท้องถิ่น ผู้มีสิทธิลงคะแนนต้องอาศัยอยู่ในเขตนั้น ๆ เป็นเวลาอย่างน้อย 3 เดือน ก่อนการเลือกตั้ง แต่มีข้อแม้ว่า แม้อายุเกิน 20 ปี แล้วก็ตาม ถ้าได้กระทำความผิด มีโทษตามกฎหมายในการใด

ประเทศ ประเด็น	ไทย	ญี่ปุ่น
		ก็แล้วแต่ ก็อาจถือว่า บุคคลนั้น ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง (เลือกตั้งญี่ปุ่น, ม.ป.ป.)
3. ป้ายหาเสียง	จะติดไปทั่วตามท้องถนน ป้ายบอกทาง เสาไฟฟ้า เป็นต้น	จะไม่มีแผ่นป้ายหาเสียงจำนวนมาก เนื่องจากการสิ้นเปลือง ญี่ปุ่น จะมีป้ายที่ปิดหาเสียง ที่ทางการ กำหนดไว้โดยเฉพาะ จะไปปิดป้าย ตามใจชอบไม่ได้ผิดกฎหมาย ดังนั้น ถ้าอยากทราบว่า ใครสมัคร เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในเขตของท่าน ท่านจะต้องไป ที่ที่ทาง กกต. กำหนดไว้ เช่น ตามสวนสาธารณะ หรือจุดที่จะมี การลงคะแนนเลือกตั้งเท่านั้น (เลือกตั้งญี่ปุ่น, ม.ป.ป.)
4. วิธีการลงคะแนน	ตรวจดูหมายเลขผู้สมัคร และใช้ เครื่องหมายกากบาท (X) ในช่อง หมายเลขที่ต้องการเลือก	ใช้การเขียนชื่อ-นามสกุลผู้สมัคร และชื่อพรรคที่จะเลือก (เลือกตั้ง ญี่ปุ่น, ม.ป.ป.)

ตามกฎหมายการเลือกตั้งของญี่ปุ่นนั้น มีการห้ามการใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) ระหว่างฤดูกาล
การหาเสียง นักการเมืองถูกห้ามเสนอข้อความใด ๆ ทางเว็บไซต์ หรืออินเทอร์เน็ต (Internet) ซึ่งบรรดา
นักการเมืองเห็นว่า เป็นช่วงที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ต้องการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง
มากที่สุด กฎหมายการเลือกตั้งของญี่ปุ่นค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีมานานกว่า 50 ปีแล้ว
มุ่งที่จะส่งเสริมความยุติธรรม และควบคุมการทุจริตทางการเมือง แต่ก่อให้เกิดเป็นระบบที่ตายตัว ไม่มีความ
ยืดหยุ่น มีการควบคุมรายละเอียดหยาบหยาบของการหาเสียงอย่างเช่น จำกัดจำนวนแผ่นพับ ใบปลิว และ
จำนวนรถยนต์ที่ใช้ในการหาเสียง หรือป้ายโปสเตอร์ต่าง ๆ ต้องมีขนาดกว้างไม่เกิน 58 เซนติเมตร ยาวไม่เกิน
83 เซนติเมตร เป็นต้น การมีระเบียบกฎหมายเกณฑ์ที่เรียกว่า “บุโนโซ โทหงะ” ซึ่งจำกัดการใช้ภาพ และถ้อยคำ
โดยมุ่งหมายที่จะให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน และป้องกันไม่ให้นักการเมืองผู้มีทุนมาก ๆ
ได้เปรียบอย่างไม่ยุติธรรมในการหาเสียง และคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) จัดให้อินเทอร์เน็ต (Internet)
อยู่ในข่าย “บุโนโซ โทหงะ” และด้วยเหตุที่เว็บไซต์ หรืออินเทอร์เน็ต (Internet) ทำให้ผู้สมัครมีช่องทางเข้าถึง
อย่างไม่จำกัด จึงถูกห้ามใช้ในเวลาที่มีการหาเสียง บรรดานักการเมืองที่มีเว็บไซต์ หรืออินเทอร์เน็ต (Internet)

ระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา จะต้องหยุดการลงข้อความต่าง ๆ ระหว่างที่กำลังมีการหาเสียง และต้องติดป้ายโปสเตอร์หาเสียง ตามที่ที่ทางคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) จัดไว้ให้ และใช้เครื่องขยายเสียงในการประกาศหาเสียง ญี่ปุ่นซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการติดต่อสื่อสารทางระบบ Digital หรืออินเทอร์เน็ต (Internet) มากที่สุดในโลก ยังคงใช้ระบบการหาเสียงสมัยเมื่อศตวรรษที่ 20 ขณะที่บรรดาผู้นำทางการเมืองในประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สมัยศตวรรษที่ 21 อย่าง Twitter และ Facebook ในการหาเสียง (ญี่ปุ่น การห้ามใช้ Internet ในฤดูกาลการหาเสียง, 2552)



การหาเสียงของประเทศญี่ปุ่น

จาก <http://www.jatschool.com/index.php?route=module/pageview&path=1735&catagory=5>

<http://raisaradaily.namjai.cc/e185929.html>

ข้อวิพากษ์ของนักวิชาการ นักการเมือง และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในประเด็นการหาเสียงฉบับโมเดลญี่ปุ่น

ไพบุลย์ นิติตะวัน อดีตสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ กล่าวว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ควรให้ประชาชนใช้ดุลพินิจในการเลือกตั้ง ไม่ต้องมีการหาเสียง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ส่งประวัติ นโยบายพรรคไปให้ กกต. เพื่อจัดพิมพ์เอกสารส่งไปให้ผู้มีสิทธิทุกครั้งเวียน ไม่ต้องมีการรณรงค์ปราศรัย ไม่มีหัวคะแนนไปเคาะประตูบ้าน แต่เป็นเรื่องที่ กกต. จะเป็นผู้จัดสถานที่ติดป้ายหาเสียง ผู้สมัครจะหาเสียง ต้องไปเพียงคนเดียวมีผู้ติดตามไม่เกิน 5 คน มีรถหาเสียง 1 คัน ห้ามแจกใบปลิว ปราศรัยเหมือนการหาเสียงของญี่ปุ่น ทั้งนี้ สามารถใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คในการแสดงความเห็นได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้สมัครไม่ต้องตกอยู่ภายใต้ต้นทุน หรืออิทธิพลทางการเมือง และผู้สมัครก็จะมีค่าใช้จ่ายในการลงรับสมัครน้อย ไม่มีระบบหัวคะแนน เชื่อว่า การเลือกตั้งจะบริสุทธิ์ ยุติธรรม ซึ่งเชื่อว่าจะมีประชาชนมาใช้สิทธิถึงร้อยละ 66 จึงขอฝากให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) กกต. นายกรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ช่วยพิจารณาด้วย (ผุดไอเดีย! เลือกตั้ง ส.ส. ไม่ต้องปราศรัยหาเสียง, 2559)

ปวิณ ชัชวาลพงศ์พันธ์ จากศูนย์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยเกียวโต กล่าวว่า “โมเดลญี่ปุ่น” อาจเป็นเรื่องยาก หรือไม่สอดคล้องกับบริบทการเมืองไทย เพราะญี่ปุ่นเป็นสังคมประชาธิปไตยที่ “established” แล้ว ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองในระดับสูง และมีอุดมการณ์ทางการเมือง

ที่แอบอิงกับนโยบายของพรรคการเมืองอย่างเด่นชัด ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของญี่ปุ่นจะมีความศรัทธาต่อพรรคการเมืองของตัวเอง ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา พิสูจน์ว่า คนญี่ปุ่นก็เปลี่ยนความคิดเห็น และความภักดีทางการเมืองได้ หากพรรคการเมืองนั้น ๆ ไม่อาจตอบสนองความต้องการทางการเมือง อย่างเช่น การลงจากอำนาจที่ครอบงำยาวนานของพรรค LDP (Liberal Democratic Party) ใน ค.ศ. 1993 และอีกครั้งใน ค.ศ. 2009 ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เพียงแต่ต้องการอธิบายว่า “โมเดลญี่ปุ่น” ใช้แนวคิด party politics หรือการเมืองที่อิงกับอุดมการณ์ และผลประโยชน์ของพรรคการเมืองเป็นหลัก ดังนั้น การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอาจไม่มีความจำเป็น อาศัยความคุ้นเคย และความภักดีของประชาชนต่อนโยบายของพรรคการเมืองที่นโยบายของพรรคการเมืองยังสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ พรรคการเมืองนั้นก็ยังคงได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของประเทศไทยนั้น ยังไม่ได้มีพัฒนาทางการเมืองไปสู่ของการใช้อุดมการณ์ และนโยบายของพรรคการเมืองเป็นปัจจัยในการเลือกตั้ง การเมืองไทยยังมีความต้องการนักการเมืองที่มีบาร์มี โดยผู้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บางครั้งไม่ได้คำนึงถึงนโยบายของพรรคมากไปกว่าการที่พวกเขารู้จักผู้สมัครมากน้อยเพียงใด “โมเดลญี่ปุ่น” จะยึด platform ของพรรคเป็นหลัก แต่การที่มองว่า “โมเดลญี่ปุ่น” อาจไม่สอดคล้องกับบริบทการเมืองไทยนั้น นักการเมืองยังจำเป็นต้องเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และเห็นว่า ไม่ใช่เรื่องผิดที่นักการเมืองไทยจะทำเช่นนั้น ไม่ได้เกี่ยวข้องกับสร้างบาร์มี แต่เพื่อเป็นการแสดงวิสัยทัศน์ อธิบายนโยบายพรรค สร้างความเชื่อมโยงกับผู้มีสิทธิใช้เสียงในพื้นที่ การเมืองในลักษณะแบบนี้สามารถพบเห็นทั่วไป แม้แต่ในสหรัฐอเมริกาหรือแคนาดา ในกรณีของประเทศไทยที่การตื่นตัวทางการเมืองยังอยู่ในระดับไม่สูงมาก การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้รณรงค์หาเสียง และผู้มีสิทธิใช้เสียงยังมีความสำคัญอย่างมาก และที่ผ่านมาพิสูจน์ด้วยซ้ำว่า มีส่วนช่วยลดปัญหาการซื้อเสียง เพราะประชาชนมีโอกาสเลือกรับข้อมูลจากพรรคการเมืองต่าง ๆ โดยตรง ในแง่ของพรรคการเมือง อาจได้ออกไปรณรงค์บ่อยครั้ง จะมีผลดีในการรับข้อคิด ความเห็น ข้อวิพากษ์จากสาธารณชน เพื่อนำมาปรับเป็นนโยบายพรรคต่อไป การหันมาใช้ “โมเดลญี่ปุ่น” ที่ไม่เปิดโอกาสให้นักการเมืองลงพื้นที่ แต่อาศัยกลไกของคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นจุดเชื่อมโยงกับประชาชน อาจจะส่งผลเสียต่อความโปร่งใสในกระบวนการเลือกตั้งเสียด้วยซ้ำ ต้องยอมรับว่า กกต. ถูกวิจารณ์เสมอถึงความไม่เป็นกลางทางการเมือง หากจะเอาตาม “โมเดลญี่ปุ่น” กกต. จะเป็นตัวกลางในการส่งข้อมูลเลือกตั้งไปตามครัวเรือนต่าง ๆ กำหนด และจำกัดขอบเขตของการเลือกตั้ง รวมไปถึงป้ายรณรงค์หาเสียงต่าง ๆ เป็นการตอกย้ำการสื่อสารแบบทางเดียว แบบที่พรรคการเมืองไม่มีโอกาสได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประชาชนในพื้นที่ (รายงานพิเศษ ไอเดีย “ญี่ปุ่นโมเดล” กระชับพื้นที่เลือกตั้ง, 2559)

วีระศักดิ์ เครือเทพ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า ไม่ควรลอกเลียนแบบมาทั้งหมด เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะการกำหนดโซนปิดป้ายหาเสียงของพรรคการเมือง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง และการนำจำนวนป้ายมาคำนวณค่าใช้จ่ายในการหาเสียง ควรดำเนินการให้ชัดเจนมากกว่าในอดีต แต่ไม่ควรกำหนดห้ามในการปิดป้ายหาเสียงหรือห้ามปราศรัย เนื่องจากจะทำให้เสียบรรยากาศในการลงคะแนนเลือกตั้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท เพราะประชาชนบางส่วนอาจไม่ทราบว่ามีการเลือกตั้ง นักการเมืองญี่ปุ่น มีลักษณะการปราศรัยที่สุภาพ ชุนโยบายพรรค

เป็นหลัก ไม่ใส่ร้ายป้ายสี ที่สำคัญสาระสำคัญในกฎหมายที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้ประชาชน ตัดสินใจเลือกผู้แทนในระบบพรรคมากกว่าการยึดติดกับตัวบุคคลเพื่อตัดวงจรของกลุ่มหัวคะแนนในแต่ละพื้นที่ที่ฝังรากลึกอยู่ในระบบอุปถัมภ์ (รายงานพิเศษ ไอเดีย “ญี่ปุ่นโมเดล” กระชับพื้นที่เลือกตั้ง, 2559)

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

การหาเสียงแบบ “โมเดลญี่ปุ่น” นั้น ถือเป็นเรื่องใหม่ ถ้ามองในแง่บวก จะช่วยให้ไม่ต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก ช่วยสร้างความเท่าเทียมให้กับผู้สมัครที่เสียค่าใช้จ่ายการเลือกตั้งน้อยที่สุด ไม่ต้องมีการแห่หรือจัดเวทีปราศรัย หรือใช้หัวคะแนนเคาะตามประตูบ้าน เหมือนอดีตที่ผ่านมาที่คนไทยคุ้นเคย ถึงแม้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ของไทย จะมีกฎหมาย ข้อบังคับ ไว้ควบคุมการเลือกตั้งก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหามาตลอด ผู้ศึกษาเห็นว่า ไม่ว่าจะออกกฎหมายมาในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผู้นำไปปฏิบัติ และบังคับใช้มากกว่าว่า ต้องการให้ประเทศไทย มีรูปแบบการหาเสียงแบบใดที่จะไม่เอาเปรียบคู่แข่ง หรือจะปรับวิธีการอย่างไรให้เข้ากับวัฒนธรรมการเมืองไทยที่มีความคุ้นเคยกับวิธีการหาเสียงแบบเดิม ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมีการใช้รูปแบบใดก็ขอให้มีการแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งให้น้อยลง โดยอยู่ภายใต้การเลือกตั้งที่มีความสุจริต ยุติธรรม และเที่ยงธรรม และเป็นที่ยอมรับของทุก ๆ ฝ่าย

บรรณานุกรม

ญี่ปุ่นการห้ามใช้ Internet ในฤดูกาลการหาเสียง. (29 กรกฎาคม 2552). สืบค้น 5 กันยายน 2559

จาก <http://www.voathai.com/a/a-47-2009-07-29-voa1-90650269/922738.html>

ผุดไอเดีย! เลือกตั้ง ส.ส. ไม่ต้องปราศรัยหาเสียง. (1 กันยายน 2559). สืบค้น 5 กันยายน 2559

จาก <http://www.thaisocialist.com/word/?p=26032>

รายงานพิเศษ ไอเดีย “ญี่ปุ่นโมเดล” กระชับพื้นที่เลือกตั้ง. (3 กันยายน 2559). สืบค้น 5 กันยายน 2559

จาก <http://www.matichon.co.th/news/272328>

เลือกตั้งญี่ปุ่น. (ม.ป.ป.). สืบค้น 5 กันยายน 2559 จาก <http://www.ojsat.or.th/main/japanese-5-minutes-day-article/395-japan-5-minutes5>

ภาพอ้างอิง

การหาเสียงของประเทศญี่ปุ่น สืบค้น 5 กันยายน 2559

จาก <http://www.jatschool.com/index.php?route=module/pageview&path=1735&category=5> และ <http://raisaradaily.namjai.cc/e185929.html>